

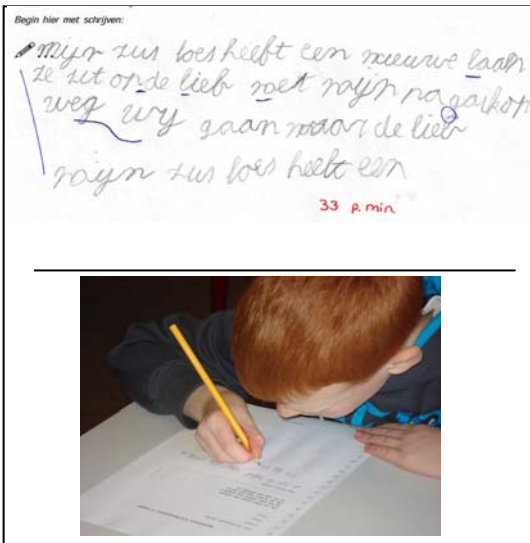
Samenvatting

Aangezien het niveau van de motorische - en schrijfvaardigheden van de kinderen in mijn stagegroep laag ligt, wil ik de kwaliteit van het handschrift verbeteren. In dit onderzoek geef ik antwoord op de vraag of de motorische aanpak van de methode 'Schrijven leer je zo' een bijdrage levert aan verbetering van de schrijfvaardigheden van de kinderen in groep 4b van de Spoorbuurtschool in Anna Paulowna.

Het leerlingvolgsysteem van 'Schrijven leer je zo!' (Henk Schweitzer, 2007) geeft op een efficiënte manier inzicht in de schrijfproblemen. De schriftanalyse die ik met behulp van dit leerlingvolgsysteem heb afgenomen is een meetinstrument dat gebaseerd is op onderzoek met de beknopte beoordelingsmethode voor kinderhandschriften (BKH). De conclusie die ik kan trekken, naar aanleiding van mijn afname via het leerlingvolgsysteem en mijn oordeel over gesignaleerde schrijfproblemen voor afname van de BKH, is dat de overeenkomst tussen gesignaleerde problemen en de BKH zeer groot is.

De BKH bestaat uit het overschrijven van een standaardtekst op een wit blad (A4 formaat) zonder lijntjes. Als schrijfmiddel gebruiken de kinderen hun standaard schrijfmateriaal. Het kind moet op zijn eigen tempo schrijven en schrijven zoals hij/zij gewoonlijk ook schrijft. Na vijf minuten wordt aangeduid waar het kind is gekomen. Indien het kind in deze tijd nog geen vijf lijnen heeft geschreven, moet het de tekst nog verder overschrijven tot hij/zij aan vijf lijnen komt. Deze vijf lijnen worden gebruikt voor de interpretatie.

Schrijftempoets, 1^e screening

Deze geschreven tekst heeft de volgende kenmerken:

- botsende letters
- naar rechts verlopende marge
- regelverhaking
- foutieve verbindingen
- wisselende schrijfdruk
- schrijftempo op niveau (8 jaar)

Zijn zithouding heeft de volgende kenmerken:

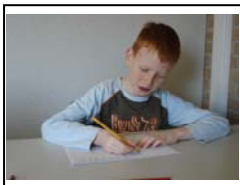
- te dicht op papier
- schouders/ hoofd scheef
- rechterelleboog niet op tafel
- zit onderuitgezakt

Na de registratie heb ik opgemaakt met welke kinderen ik de motorische aanpak van 'Schrijven leer je zo' wil gebruiken. Dit zijn 8 leerlingen waarbij het ontwikkelingsniveau laag

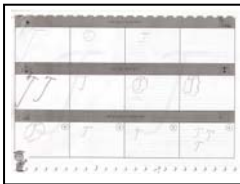
ligt. Nadat ik toestemming van de ouders heb gekregen, heb ik voor deze leerlingen de methode 'Schrijven leer je zo!' gecombineerd met de letters van de methode van de school, 'Pennenstreken'. Ik heb de hoofdletters aangeboden volgens de motorische aanpak van de methode 'Schrijven leer je zo!'. Hierbij gebruik ik de opbouw van de methode:

- Handigheidsoefening, voor de zithouding (blijkt niet effectief genoeg te zijn!)
- Stoplichtletter, voor verinnerlijking van de schrijfbeweging
- Motorprogrammering (groot-klein voor vormconstantie, dik-dun voor drukregulatie, snel-langzaam voor ritme en maat)
- Liniatuur, waarbij ook ruimte wordt gelaten voor een reflectiemoment

Motorische aanpak volgens de methode 'Schrijven leer je zo'

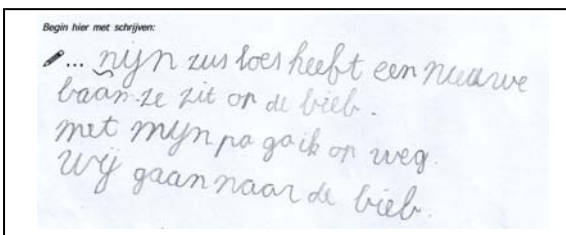
Tijdens de uitvoering van dit onderzoek heb ik aandacht besteed aan bovenstaande kenmerken. Volgens Henk Schweitzer leren de kinderen de juiste schrijfhouding niet in corrigerende zin, maar in positieve zin door het doen van motorische oefeningen. Mijn ervaring is dat de kinderen niet alleen door de handigheidsoefeningen maar ook door corrigerende zin een juiste schrijfhouding kregen.

De groot-klein-dik-dun methode besteedt aandacht aan de vormconstantie, kracht- en drukregulatie en ritme en maat. Deze leerling had in de eerste afname van de schrijftempotoets als schriftkenmerk de wisselende schrijfdruk. In de middelste rij wordt hiermee geoefend.

Nadat de hoofdletters via deze motorische aanpak zijn aangeleerd, heb ik de eindscreening gedaan. Hiervoor heb ik weer het leerlingvolgsysteem van Henk Schweitzer gebruikt.

Schrijftempotoets, 2° screening

Deze tekst heeft de volgende schriftkenmerken:

- onregelmatige grootte en hoogte
- schrijftempo op niveau (8 jaar)

Uit deze observaties valt het vaardigheidsniveau van de leerlingen af te meten. Om antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen geven heb ik de resultaten van de pilotgroep vergeleken met de resultaten van de overige leerlingen. De resultaten tonen een significante vergroting in de schriftkenmerken bij de pilotgroep in vergelijking met de overige leerlingen! Daarnaast heeft deze motorische aanpak het plezier in het schrijven teruggehaald.

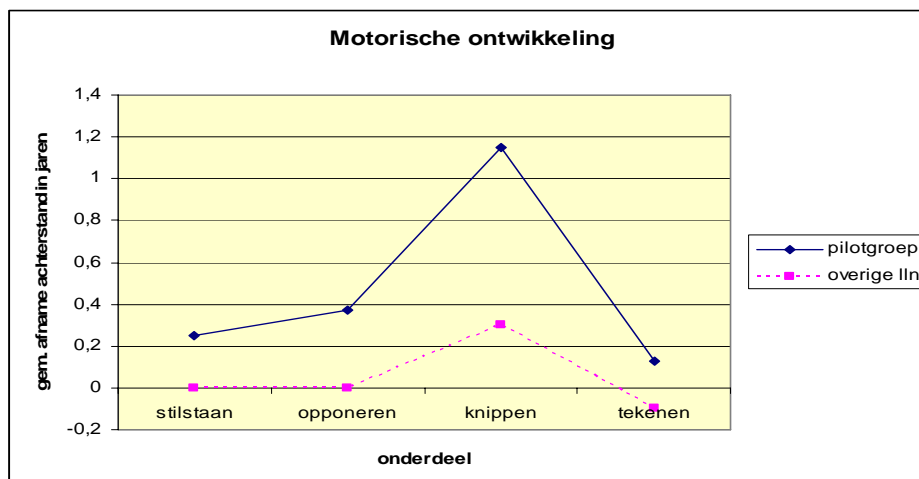
Conclusie

Levert de motorische aanpak van de methode 'Schrijven leer je zo' een bijdrage aan de verbetering van de schrijfvaardigheden van de kinderen in groep 4b van de Spoorbuurtschool in Anna Paulowna?

Dit onderzoek evalueert de effectiviteit van de motorische aanpak op de schrijfvaardigheden van kinderen in groep 4b. De kinderen werden gevolgd op twee momenten (voor en na de uitvoering van het praktijkonderzoek) met betrekking tot hun schrijfmotorische prestaties evenals hun fijnmotorische prestaties. De totale groep van 19 leerlingen (gemiddelde leeftijd 7.9 jaar) was verdeeld in een pilotgroep en een controle groep. De pilotgroep kreeg gedurende 1,5 maand bijna elke dag hoofdletters via de motorische aanpak van de methode 'Schrijven leer je zo', in combinatie met de letters van 'Pennenstreken', aangeboden. De controlegroep kreeg lessen uit de methode 'Pennenstreken'.

Bij alle leerlingen werd een observatie via het leerlingvolgsysteem (Henk Schweitzer, 2007) afgenomen. Uit deze observatie valt het vaardigheidsniveau van de leerlingen af te meten. Om antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen geven heb ik de resultaten van de pilotgroep vergeleken met de resultaten van de overige leerlingen.

- *Effect in de motorische ontwikkeling*

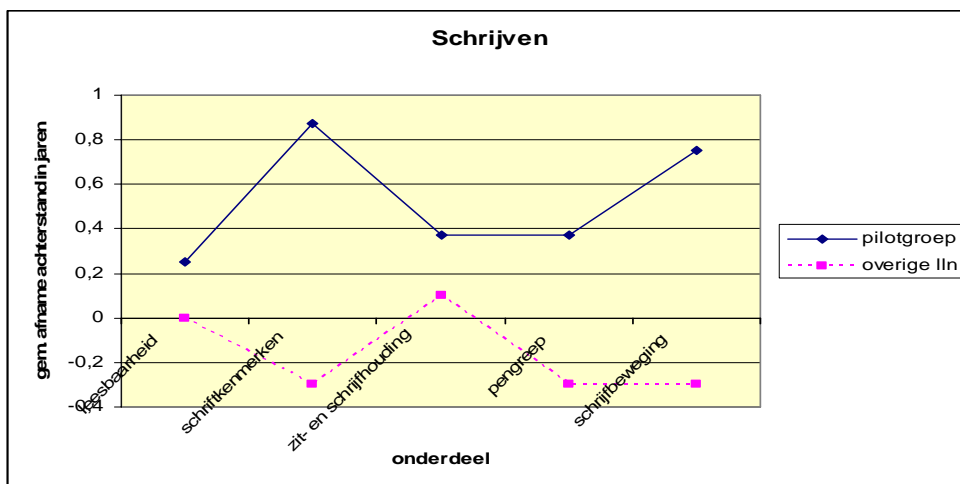

figuur 16

De resultaten op het gebied van de motorische ontwikkeling tonen een redelijke vergroting in de fijnmotorische accuraatheid en precisie bij de pilotgroep in vergelijking met de overige leerlingen. De gemiddelde afname van de achterstand in jaren is bij de pilotgroep groter. Dit betekent dat de pilotgroep meer vooruitgang heeft geboekt.

- *Effect in de schrijfvaardigheden*

Aan het onderdeel schrijven is meer aandacht besteed in de motorische aanpak van 'Schrijven leer je zo!'. Volgens de methode vormen een goede schrijfhouding en schrijfbeweging primaire voorwaarden om succesvol het schrijfproces te doorlopen. Aan de hand van het stappenplan in de methode leert het kind op speelse wijze een goede houding en beweging aan. Volgens de auteur leren zij dit niet in corrigerende zin, maar in positieve zin. Het kind ervaart dan bewust wat een juiste schrijfhouding inhoudt door het doen van motorische oefeningen. Mijn ervaring is dat de kinderen niet alleen door de handigheidsoefeningen maar ook door corrigerende zin een juiste schrijfhouding kregen.

De resultaten op het gebied van schrijven tonen een significante vergroting in de schriftkenmerken bij de pilotgroep in vergelijking met de overige leerlingen! In deze grafiek is uitgegaan van de gemiddelde vorderingen van de leerlingen. Je kunt hieruit aflezen dat de pilotgroep meer afname heeft getoond in hun achterstand. Ze komen dus meer naar hun eigen niveau of zitten zelfs al op hun eigen niveau.

- *Effect op het plezier in schrijven*

Volgens Henk Schweitzer leert het kind door de uitdagende aspecten in deze schrijfdidactiek met plezier zijn mogelijkheden ontdekken. Dankzij dit motorische principe kan de natuurlijke motorische coördinatie zich soepel ontwikkelen. Er wordt continu beroep gedaan op bewegingsgevoel. Kinderen die van nature erg groot, met te veel druk of langzaam schrijven kunnen door de variatie van de oefeningen proberen bij het schrijven letters te leren verkleinen, de druk op het potlood te verminderen en sneller te schrijven.

Uit mijn praktijkonderzoek is gebleken dat kinderen het plezier in schrijven weer teruggekregen hebben. De groot-klein-dik-dun methode heeft hier zeker aan bijgedragen. In de evaluatieformulieren van de kinderen¹ is te lezen dat de kinderen veel plezier hebben gehad in het schrijven.

Door middel van dit onderzoek ben ik zeker een stap dichterbij gekomen van mijn doel, het verbeteren van de schrijfvaardigheden van de kinderen. Ik geef hiermee aan dat dit doel nog niet bereikt is. Daarvoor zou ik langer met deze motorische aanpak door moeten gaan. Mijn advies voor de basisschool is dan ook om deze motorische aanpak te gebruiken.

---

¹ Zie bijlage 8 – ‘Evaluatie van de kinderen’